

Охорона праці

ЛЕКЦІЯ № 1

ВСТУП. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ

ВСТУП   Загальні питання охорони праці

СТАН БЕЗПЕКИ ПРАЦІ В СВІТІ

- Згідно з даними МОП, щороку в світі реєструється приблизно **270 млн.** нещасних випадків, пов'язаних з трудовою діяльністю людини, і **160 млн.** професійних захворювань.

Щодня у світі відсутні на робочому місці внаслідок хвороби (тимчасової непрацездатності) близько 5% робочої сили. Через витрати, пов'язані з нещасними випадками на виробництві, втрачається до 1250 млрд. доларів США, або майже 4% світового валового внутрішнього продукту.

ВСТУП   Загальні питання охорони праці

СТАН БЕЗПЕКИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

- В Україні щорічно травмується близько **30 тис.** людей, з яких приблизно **1,3 тис.** – гине, близько **10 тис.** – стають інвалідами, а більш **7 тис.** людей одержують профзахворювання.
Втрати робочого часу через непрацездатність потерпілих, що обумовлена умовами праці, обчислюється **мільйонами «людино-днів».**

ВСТУП   Загальні питання охорони праці

ОСНОВНІ РОЗДІЛИ ДИСЦИПЛІНИ

- Курс «Охорони праці» складається з чотирьох розділів:
  - правові та організаційні питання охорони праці;
  - основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії;
  - основи техніки безпеки;
  - пожежна безпека.

ВСТУП   Загальні питання охорони праці

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ І ВИЗНАЧЕННЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

- ❑ В ДСТУ 2293-93 «Охорона праці. Терміни та визначення» та інших стандартах наведені визначення основних понять і термінів з охорони праці.
- ❑ **Охорона праці** - це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження здоров'я і працездатності людини в процесі трудової діяльності.

ВСТУП   Загальні питання охорони праці

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ І ВИЗНАЧЕННЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

- ❑ **Умови праці** - сукупність факторів виробничого середовища і трудового процесу, які впливають на здоров'я і працездатності здатність людини в процесі праці.
- ❑ **Шкідливий виробничий фактор** – це такий фактор, вплив якого на працюючого в певних умовах призводить до захворювання або зниження працездатності.
- ❑ **Небезпечний виробничий фактор** – це такий фактор, вплив якого на працюючого в певних умовах призводить до травми або іншого раптового різкого погіршення здоров'я (ГОСТ 12.0.002-80).

ВСТУП   Загальні питання охорони праці

КЛАСИФІКАЦІЯ ШКІДЛИВИХ ТА НЕБЕЗПЕЧНИХ ВИРОБНИЧИХ ФАКТОРІВ

Відповідно до ГОСТ 12.0.003-74 * "ССБТ. Небезпечні і шкідливі виробничі фактори. Класифікація" небезпечні та шкідливі фактори за природою дії поділяються на такі групи:

ВСТУП   Загальні питання охорони праці

КЛАСИФІКАЦІЯ ШКІДЛИВИХ ТА НЕБЕЗПЕЧНИХ ВИРОБНИЧИХ ФАКТОРІВ

До фізичних небезпечних і шкідливих виробничих факторів належать:

- ✓ рухомі машини і механізми;
- ✓ рухомі частини виробничого обладнання;
- ✓ підвищена запиленість і загазованість повітря робочої зони;
- ✓ підвищена або знижена температура поверхонь устаткування, матеріалів чи повітря робочої зони;
- ✓ підвищений рівень шуму, вібрації, інфразвукових коливань, ультразвуку, іонізуючих та електромагнітних випромінювань, ультрафіолетової чи інфрачервоної радіації;

ВСТУП   Загальні питання охорони праці

КЛАСИФІКАЦІЯ ШКІДЛИВИХ ТА НЕБЕЗПЕЧНИХ ВИРОБНИЧИХ ФАКТОРІВ

- ✓ підвищені або знижені барометричний тиск, вологість, іонізація та рухомість повітря;
- ✓ небезпечне значення напруги в електричному ланцюзі;
- ✓ підвищена напруженість електричного або магнітного полів;
- ✓ відсутність або недолік природного світла;
- ✓ недостатня освітленість робочої зони;
- ✓ підвищена яскравість світла;
- ✓ прямі й відбиті випромінювання, що створюють блиск та ін.

ВСТУП   Загальні питання охорони праці

КЛАСИФІКАЦІЯ ШКІДЛИВИХ ТА НЕБЕЗПЕЧНИХ ВИРОБНИЧИХ ФАКТОРІВ

До **хімічних** небезпечних і шкідливих виробничих факторів належать хімічні речовини, які за характером впливу на організм людини підрозділяються на:

- ✓ загальнотоксичні;
- ✓ подразнюючі;
- ✓ сенсibiliзуючі;
- ✓ канцерогенні;
- ✓ мутагенні;
- ✓ такі, що впливають на репродуктивну функцію.

ВСТУП Загальні питання охорони праці

КЛАСИФІКАЦІЯ ШКІДЛИВИХ ТА НЕБЕЗПЕЧНИХ ВИРОБНИЧИХ ФАКТОРІВ

До **біологічних** небезпечних і шкідливих виробничих факторів ставляться:

- ✓ Патогенні мікроорганізми (бактерії, віруси, мікроскопічні гриби тощо);
- ✓ продукти їх життєдіяльності, а також макроорганізму (рослини і тварини).

ВСТУП   Загальні питання охорони праці

КЛАСИФІКАЦІЯ ШКІДЛИВИХ ТА НЕБЕЗПЕЧНИХ ВИРОБНИЧИХ ФАКТОРІВ

До психофізіологічних небезпечних і шкідливих виробничих факторів ставляться :

- ✓ фізичні перевантаження організму (статичні та динамічні);
- ✓ нервово-психічні перевантаження організму (розумове перенапруження, перенапруження органів чуття, монотонність праці, емоційні перевантаження).

Один і той же небезпечний і шкідливий виробничий фактор за природою своєї дії може ставитися одночасно до різних груп.

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ І ВИЗНАЧЕННЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

- ❑ **Виробнича травма** - порушення анатомічної цілісності організму людини або його функцій у результаті дії виробничих чинників.
- ❑ **Професійне захворювання** - патологічний стан людини, обумовлений роботою і пов'язаний з надмірним напруженням організму чи несприятливим впливом шкідливих виробничих факторів.